

مرزهای مراقبت و همراهی

چین و برلین برای آن ساخته شده بودند که افراد آن جوامع را از گزند جسمی و عقیدتی حفظ کنند، اینک فضاهای مجازی این مرزها را مخدوش کرده‌اند و دیگر نمی‌توان مرزهای جغرافیایی و سیاسی را برای مراقبت از آحاد جامعه چندان مستحکم دانست.

در سطح خانواده‌ها هم اگر تا کنون حصار خانه و محدوده آن به راحتی قابل کنترل بود، اینک ابزارهایی مانند تلفن همراه و اینترنت، فرزندان را از احاطه و نظارت والدین خارج کرده‌اند. در جامعه ایران با پیشرفت‌های آن و برخورداری‌های بخش‌های گوناگون جامعه، نه فقط در دست بزرگسالان و جوانان، بلکه در دست کودکان نیز می‌توان تلفن همراهی دید که اگر چه به گونه‌ای دیگر، دغدغه‌های مادران را درباره فرزندشان می‌کاهد. مادر با یک پیام از نقطه استقرار فرزندش مطمئن می‌شود و اگر به کمکی نیاز داشت، به یاری‌اش می‌رود، ولی پیوندهای دیگر فرزندان از دست‌رس والدین خارج است. گرچه فناوران تدبیرهایی برای کنترل تلفن همراه کودکان توسط والدینشان اندیشیده‌اند و با تدبیرهای جدید فناورانه به آنها دسترسی می‌یابند، ولی به نظر می‌رسد این امر چندان عمومیت ندارد. ظاهراً یا باید خود را به فناوریهایی نو مجهز کنیم و مهیاتر شویم و یا آن که در تعریف خود از مراقبت و نظارت بازنایشی کنیم و به نوسازی مفهوم تربیت در اشکال جدید آن بپردازیم. این فقط طرح مسئله‌ای بود و بی‌شک پاسخ به آن نیازمند تأمل و دقت بیشتری است. فرصتی فراتر از صفحات اندک مجله «رشد مدرسه فردا» را اقتضا دارد و همراهی کسانی که می‌توانند به این مسئله پاسخهای نو بدهند و راههای کهنه را در پاسخ به مسائل جدید، تکرار نکنند.

۱. دو سال پیش در خاطرات یکی از پیشکوتان تعلیم و تربیت که درباره مادرش نوشته بود، از زبان او می‌خواندم که مادرم برای این که بر رفتارهای برادرمان که جوان بود و دوستانی داشت، نظارت کند، تأکید داشت که برادرم دوستانش را به خانه بیاورد. استدلال مادر آن بود که بچه‌ها هر قدر هم رفتارهای بد داشته باشند، در خانه و محیط خانواده می‌کوشند آن را کنترل کنند. و این گونه مادر بر دوستان فرزندش که دائماً به خانه می‌آمدند و با پسرش آمد و شد داشتند، نظارت می‌کرد و از نگرانی‌های مادرانه خود می‌کاست.

۲. از هنگامی که به سن بلوغ رسیدم، به خاطر دارم که در خانه به روی دوستانم باز شد و مادرم همیشه نام و نشانی همه دوستان مرا می‌پرسید و به خاطر داشت. دوستان من به راحتی برای نهار و شام به خانه ما می‌آمدند و مادرم آنها را با مهربانی میزبانی می‌کرد تا مطمئن شود که فرزند او به راه دیگری نمی‌رود.

۳. چندی پیش مادری که فرزندش در خارج از کشور تحصیل می‌کند و برای دیدن او رفته بود، برایم می‌گفت که من در رفتار ظاهری او و دوستانش تغییری ندیدم. او که سخت نگران تنها فرزندش بود که همه عمر را به پای او ریخته بود، می‌گفت: ولی نمی‌دانم او در فضای مجازی‌اش چه می‌کند.

در دوران گذشته مرزها برای آن ایجاد شدند که از ساکنان محدوده مرزها در برابر گزند دشمنان و نگاه طمع‌ورزانه آنها محافظت کنند. در واقع مرزهای جغرافیایی مصونیت می‌آوردند و برآمد و شد افراد در این مرزها مراقبت جدی می‌شد. اما در جهان معاصر، گویی مرزهایی که زمانی در هر سطحی به صورت جغرافیایی ترسیم شده بودند و جامعه را از خطر دشمن حفظ می‌کردند، در همه سطوح در حال فروریختن هستند و فناوریهایی نو، قوت و استحکام مرزها را کاهش داده‌اند. اگر در گذشته دیوار

